tussen Duin & Dijk

Natuur in Noord-Holland. Jaargang 4 4 2005

Wim Ruitenbeek & Piet Zomerdijk

Wanneer is de aalscholver aan zijn maximum?

Door vervolging en vergiftiging bevond de aalscholver zich midden jaren zestig op een dieptepunt. In Nederland bestond nog maar één kolonie van betekenis: het Naardermeer en ook die ging achteruit. De aalscholver werd toen volledig beschermd, maar het duurde tot ver in de jaren zeventig voordat dat effect had. In 1977 broedden in heel Nederland nog steeds minder dan 3000 paren, waarvan ±2660 in het Naardermeer. Het Naardermeer was dus nog steeds van levensbelang voor het voortbestaan van de aalscholver in Nederland en die kolonie leek ernstig bedreigd. De Markerwaard zou immers aangelegd worden, waardoor de aalscholvers van het Naardermeer beroofd zouden worden van hun viswateren. Toen is geprobeerd door het uitzetten van geleewiekte vogels een kolonie in het Robbenoordbos te stichten. In 1978 maakte de spontane vestiging van de kolonie in de Oostvaardersplassen deze actie al snel overbodig. Deze vestiging was het startsein voor een spectaculair herstel. In Noord-Holland heeft de soort nu zeven grote broedkolonies en een wisselend aantal kleinere, maar niet in het Robbenoordbos. Vogels zijn eigenwijs.

De tabel geeft een overzicht van de ontwikkeling van de Noord-Hollandse kolonies. De aalscholver bereikte in 1992-1993 een voorlopig hoogtepunt in Nederland met ruim 20.000 broedparen, die voor het overgrote deel rond het Marker- en IJsselmeer broedden. In 1994 stortten de populaties van de kolonies van dat gebied in. De kolonie van De Ven bij Enkhuizen herstelde zich echter weer snel. Dat gold niet voor de kolonies rond het Markermeer. Dat komt waarschijnlijk door de toegenomen vertroebeling van het Markermeer. Het IJsselmeer heeft daar, door een zanderiger bodem, geen last van. Hierdoor is de kolonie van De Ven uitgegroeid tot de op één na grootste van Nederland. In 2005 verhuisde een belangrijk deel van kolonie van De Ven naar De Kreupel, het nieuwe vogeleiland in het IJsselmeer, dat met 1300 paar in één klap tot de grootste kolonies van Nederland behoort.

Inmiddels deed zich nog een ontwikkeling voor. In 1984 ontstond een kolonie op Voorne, waarvan de vogels voornamelijk op zee foerageerden. In 1989 volgde het Zwanenwater, in 1992 de AW-duinen, in 1999 De Muy op Texel en in 2000 Castricum. Het laatste nieuws van dit front is een nieuwe vestiging in De Geul op Texel.

Hierdoor is in Noord-Holland het broedbestand van de aalscholver blijven groeien tot 7 à 8000 paar in 2003-2005, ongeveer 1/3 van het Nederlandse totaal.

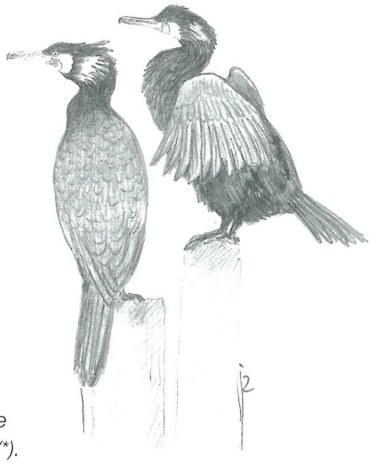

Literatuur

- BAKKER, L. & C.M. LOK (1985). Aalscholver Phalacrocorax carbo, een nieuwe broedvogel voor Voorne. Limosa 58(4): 145-148.
- NOORDHUIS, R. (2004). Veranderingen van de aantallen watervogels in het IJsselmeergebied. Tussen Duin en Dijk 3(4): 16-19.
- RIJN, S. VAN, M. PLATTEEUW & M. VAN EERDEN (2002). Aalscholver. In: F. Hustings & JW. Vergeer (red.). Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000. p. 68-69.
- TEIXEIRA, R.M. (1979). Atlas van de Nederlandse broedvogels. p. 34-35.

Aantallen broedparen van de aalscholver in Noord-Hollandse kolonies 1990-2005. De gegevens van 2005 zijn onvolledig. Bron: SOVON en de terreinbeherende instanties (*).

Kolonie	Vestigingsjaar	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005*
Zwanenwater, Callantsoog	1989	3	13	50	65	195	350	350	425	500	575	770	900	950	740	732	±1000
De Ven, Enkhuizen	1990	70	306	580	509	296	562	777	650	799	875	2400	2050	3352	4100	4500	3600
De Kreupel	2005																1300
Renbaanveld AW-duinen, Zandvoort	1992		0	7	4	30	67	53	73	102	153	154	205	240	222	357	285
Naardermeer, Naarden	1942	3526	2800	2200	1875	1850	1900	2200	2200	2600	2400	2135	1210	1600	1450	1075	1055
Eiland in meertje Z-Scharwoude	1999									0	2	5	0				
Hoefijzermeer, Castricum	2000				0	0	0	0	0	0	0	3*	45*	173*	188*	233*	227
Artis, Amsterdam	1998								0	2	2	3	2	2	3		
De Muy, Texel	1999									0	25	120	200	200	350	450	±450
De Geul, Texel	2005																5à6
Huisduinerpolder, Den Helder													1				
Vooroever Onderdijk								0	0	0	0	0	0	0	14	0	
totaal Noord-Holland		3599	3119	2837	2453	2371	2879	3380	3348	4003	4032	5587	4568	6344	6879	7114	±8000
Lepelaarplassen, Almere	1985	4000	4300	5240	5500	3000	3150	3800	3415	3500	1655	1950	1950	1600	2100	2000	
Oostvaardersplassen, Lelystad	1978	7650	8220	8380	8000	4400	4950	5550	4750	5250	5360	4475	4975	5500	5410	5500	
totaal Nederland		18558	19282	20894	20517	14869	16612	18524	17383	19809	18781	20078	20388	21983	22641	21101	